Број 53. У Новом Саду, у уторак 10. (23.) марта 1909. Година XLIV.

«Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пов од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XLIV.

Наш народ је у својој доброти и безазлености створио народну пословицу: „Нема леба без мотике!“ Значи, ако хоћеш да живиш, треба да се латиш напрезног, поштеног рада.

Данас је дошло време кад се може казати: Има леба без мотике! И ено их много и много стотина, који данас живе „без мотике“, и то живе с нами и око нас. Не можеш да крочиш на улицу, а да се о таквог не очешеш.

Као што заљубљен момак иде за девојком и прати јој сваки корак, тако они иду за тобом, прате те из далека, као оно вук или шакал своју жртву. Хоће да виде с ким идеш, хоће да ухвате макар издалека какву твоју реч, а они ће је већ извртути, надувати, увеличати, па да те облажу као велеиздајника.

Дошло је време вашарима, а они су прекрилили вашаре. Има их, који се приближују онима, који су напити. Има их који долазе у куће ма под каквим изговором. Има међу њима Срба, има других Словена. Почињу да говоре о Србији, о рату и питају: — Хеј братко мој, шта ћемо?! Хоће да ухвате један твој покрет, па да из њега скују кључ за твоју тавницу. Хоће да ухвате једну твоју реч, на коју ће да додаду још друге три, па да обеде њих педесет.

Лепе неке цедуље по дуваровима, на нашим црквама, по општинским кућама. И онда шапућу људима: Аха, то сте добро радили ..

Откуд их само толико?! А шире се невероватном брзином као инфлуенца, као гушобоља код деце. Неки путују у лепом оделу, железницом, одседају у најраскошнијим гостионицама. Неки и ако имају новаца, путују торбом на леђима, пешке. А сви ти хоће леба без мотике. Хоће да живе од туђе крви.

Па бар да им је оруђе — истина. Него извртање и лаж.

Кад је један солгабиров тражио згодне људе, који ће да иду по срезу и чују како народ мисли и изнађу ако има „велеиздајника,“ један му је општински бележник препоручио једног чувеног протуву.

— Ух! узвикну солгабиров. Та нема зла, што га тај није учинио. И ваљда у свој околини нема затвора, где тај није одлежао.

Бележник погледа у свог солгабирова и рече: — Е господине мој, министар неће да иде на такав посао.

Но има ли кога, да онаквим људима верује?!

* * *

Но не живи се данас само — без мотике. Него ако ко нема душе, а има некоме да се свети, сад је најзгодније време.

То је искусио и радикални посланик на државном сабору: Јаша Мркшић. Ствар та необично је занимљива.

2. (15. марта) ове године, светковала је мађарска независна странка у Ади „мартовску прославу.“ И на вечери те прославе, устао је Матија Терек и приповедао, како је Јаша Мркшић, посланик, био ово дана у Београду, тамо се договарао са наследником престола Ђорђем и обећао му је, да ће пре вести у Србију 300 добровољаца.

Могло се после тога догодити свашта. Кад се сутра дан узбунили аџански мађари, који иначе добро живе са Србима, те се почела истеривати та ствар, онда је Матија Терек рекао бележнику и још некима, да га је Србин Аврам Бешлин наговорио, да оно каже.

Бешлин је противник Јаше Мркшића. И он није ни помишљао: Кад је хтео да запали кућу Јаше Мркшића, да су биле у опасности да изгору и суседне српске куће...

Јаша Мркшић је предао ствар суду; морао је то да учини. А знате ли шта је најзанимљивије и најжалосније?! Тај Аврам Бешлин причао је о Божићу Србима, да их је Јаша Мркшић продао — Мађарима. На то има пуно сведока. А сад је подб'о некога, да исприча Мађарима, како тај исти Јаша Мркшић удешава за случај рата — велеиздају.

Па да је ово бар изузетни случај. Него је то обична, позната тактика наших либерала.

Кажите: Има ли једног говора, што га је говорио др. Полит у угарском сабору, а да није изнео, како радикали иду да обману Мађаре са својом политиком. А кажите: Има ли таквог броја Политовог „Браника“ у коме не пише како су се радикали продали Мађарима и воде мађарску, а не српску политику.

Тај Бешлин није ништа друго радио, него ишао стопама свога учитеља. Од др. Полита је научио, како треба да се свети радикалима. Код Мађара подмећи једно, код Срба друго. Како гусак гаче, тако гушчићи гагућу.

Али је ствар жалосна, врло жалосна. И мислите ли да је већ време, да се престане с тим?!

Једна изјава.

(у ствари осумњиченог др. Жарка Миладиновића)

У ствари осумњиченог др. Жарка Миладиновића добили смо ову изјаву:

ИЗЈАВА.

У бр. 51. „Заставе“ од 7. марта 1909 године прочитао сам чланак, зашто је оптужен и затворен Др. Жарко Миладиновић и тамо сам прочитао чиме оптужује Цветко Дабић из Кленка Др. Миладиновића.

Ја целу ту ствар непознајем и немогу о њој ништа рећи, али што се тиче Цветка Дабића и какав је он сведок готов сам изјавити свуда и на сваком месту. Ето што следује: Цветко је познат не само у Кленку него и целој околици као шверцер а што је властима познато, јер је био ради шверцовања и затворен. Иначе ми је познато, да је Цветко Дабић због једне парнице мрзио др. Жарка Миладиновића и говорио да ће му се кад год осветити. У канцеларији Јована Шевића у којој сам и ја радио у судском ходнику кр. котарског суда, у крчми Ширца у Руми па и једном у својој рођеној кући увек је погрђивао Цветко Дабић Др Миладиновића и говорио је, да му се мора осветити кад год и ма којим начином. Много пута нисам слушао ове претње само ја, него и други. Добро се сећам оне речи да је чуо и сам гостионичар, Бранко Мркшић, Петар Иванишевић, Милош Добросављевић, из Руме

Слушајући све то у оно време ја нисам томе преписивао никакву важност, али кад сам прочитао што се сада догодило, мени се узбунила крв и држим да сам дужан, да ово што знам изнесем на јавност и изјавим да сам готов све ово у свако доба и свуда потврдити, а то ће држим и сви остали потврдити.

У Новом Саду 9. (22) III. 1909

Јован Ђурђевић.

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Разговор са дром Миловановићем.

Дописник бечке „Нове Сл. Пресе“ поново је разговарао са др. Миловановићем, српским министром спољних послова. Миловановић је рекао, како велике силе нису учиниле још никакав корак у Београду. Познато му је да ће учинити. Познато му је и то, на који ће начин и на којој основи то утинити, али ипак није потпуно сигуран у свему томе. У питањима тако велике важности и тако тугаљиве природе, не сме човек само знати њихову смисао, већ им се тачно мора знати и форма, пре но што о њима може своје мишљење рећи. Назори и претпоставке не могу служити као сигурна подлога, да се на основу тих разматрања и у јавности може о том говорити на сигурно. На основу свега тога, може само толико рећи, да ће одговор Србије на корак великих сила, колико је год могуће одговарати општим жељама и општим интересима, да се мир одржи. И може још изјавити, да се према обрту који је настао, поуздано нада, да ће заједничком труду свију поћи за руком, да се нађе излаз, да се реши данашња криза без потреса. И још се нада, да није искључена могућност, да се зато нађе формула, још пре но што Аустроугарска предузме намишљени корак и рачуна да ће то много утицати на будуће односе између Србије и Аустроугарске.

Становиште Србије.

Бечки листови имају из Београда вест, да је Србија од увек заузимала становиште, да босанско питање може решити само у преговорима са великим силама, а никако у непосредним преговорима са Аустроугарском. Србија стоји и данас непоколебиво на том становишту, да су само велике силе заједнички власне, да расчисте питање анексије Босне и Херцеговине. Па према томе из свега тога излази несумњиво, да ће се Србија без икакве резерве повиновати закључку великих сила, јер је уверена, да ће европска конференција то питање решити на основу справедљивости и правде, јер се само тако може трајни мир осигурати. Силом изнуђена каква изјава од Србије, не би имала практичне вредности ни по Аустроугарску ни по Европу. Опасност би у томе била, кад би се босанско питање решило без обзира на животне интересе српског народа. Србија се узда у мудрост великих сила, на које ће пасти одговорност или заслуга, за ново стање које има да се створи. Како је и Србија прожмана поштеном и искреном љубави за мир, примиће све савете, који се слажу са достојанством једне самосталне државе, осведочена, да ће велике силе постићи споразум у босанском питању, пре но што јој те савете буду дали. Таковим држањем отпашће по Србију и последња потреба, да се у питању Босне упушта у икакве непосредне преговоре са Аустроугарском а тиме ће бити отклоњена наје већа опасност по европски мир.

Писање енглеских листова.

Будимпештански листови под насловом: „Енглеске замисли“ доносе како пише „Дељи Телеграф“, да је добио извештај из највиших бечких кругова, да је питање, да ли би Фрања Јосиф и даље хтео носити круну Аустрије и Угарске, ако би избило непријатељство и аустроугарске чете ушле у Србију. А енглески лист „Тајмс“ доноси како је аустроугарски престолонаследник Фрања Фердинанд рекао једном човеку у коме нарочито има поверења, да је уверен, да ће се рат моћи избећи.

Припреме Србије и Црне Горе.

Бечки листови истичу како се и Србија и Црна Гора у прко мирољубивијим новијим вестима јако оружају. Потврђују да се из Београда односе не само званична акта, већ и мно-

ге приватне породице напуштају престоницу. То је побудило српску владу, да објави, да нема никакве опасности, ни повода за напуштање престонице. Даље истичу бечки листови, како се српска војска нагло размешта. Из Сарајева пак имају чак вест, како се последњих дана јаке српске чете, појавиле на граници босанској. За Црну Гору потврђују, да се нагло оружа и да је скоро већ цела спремна за борбу — Из Солуна потврђују вест, да је из Цараграда стигла наредба Турске владе, да се до српске границе испрати сав ратни прибор и динамит, који је стигао за Србију у Солун.

Нов напад на ћирилицу.

Земун 20. марта 1909.

Како се из ђачких кругова чује, а и наставници потврђују, ових је дана прочитана најновија окружна наредба господе са загребачког Маркова трга. И шта мислите, шта је у тој наредби. Њом се најстрожије забрањује утпотреба ћирилице у задаћама и припрама.

Као што видите у Хрватској и Славонији продужује се баш са званичне стране прогањање свега што је српско и православно, а најжешћа борба отпочела је против ћирилице. Господа на Маркову тргу опијена франковштином као да су себе замислила у улози и сили млетачких инквизитора, те да им је власт безгранична. Ил зар би могли и смели тако јавно и безобзирно да пљују у лице закону и правди. Но варају се љуто, ако мисле да ће тим драконским мерама угушити православље и ћирилицу односно Српство. Србин је свој језик, име, веру и писмо очувао и у тежим временима, неће их се одрећи ни сад. Овакова насиља и незаконитости, не могу бити дуга века, Србин ће их прекаљен преживети.

Преживео је многа зла и незаконитости, па ће и ову званичну и незваничну франковштину. Истина, да ово зло семе урађа рђавим плодом и да се све већи јаз ствара између српског народа и народа хрватског. Истина, да франковштина захвата у хрватском народу све јаче корена, но од тога тај народ добра видети неће. Једно сам радознао само, да ли је „Србобрановим“ самосталцима све ово још само ништава ствар „шугаве“ српске автономије и што ћути о свему том

Толико на ову најновију вест о забрани ћирилице у школама.

Повереница
срп. нар. радикалној странци

Пишу нам из Башахида: Наша је црквена скупштина у својој редовној скупштинској седници од 5. марта о. г. на предлог честитог ратара Васе Лазића члана црквног одбора, једнодушно закључила, да се и она придружи резолуцији црквене општине новосадске, којом се рад саборске већине одобрава и на њеном родољубивом држању при избору Његове Светости патријарха Лукијана Богдановића, поверење изриче.

Да живи срп. нар. радикална странка; да живи изабрани српски патријарх Лукијан Богдановић.

Још је црквена скупштина једногласно закључила, да одаје своје дубоко поштовање и признање Високопреосвећеном Епископату нашем, на челу са поглавицом српским патријархом Лукијаном Богдановићем — на њиховом мушком, српском и родољубивом заузимању у одбрани српских светиња, које је државни одветник Акурти у својој оптужници у сумњу довео. —Р—

*

Земун. Наша српска православна црквена општина у својој последњој скупштинској седници придружила се новосадској црквеној општини и једногласно изразила своје поверење посланицима српске народне радикалне странке на нашем народно црквеном сабору.

Варешанин и Штадлер.

Будимпештански лист „А нап“ у свом броју од недеље истиче, како је већ писао о ненадном именовању генерала Маријана Варешанина за земаљског поглавара босанске владе. Износи, како је Варешанин, док је био заповедник у Задру, у тесном пријатељству био са присталицама јужно словенске пропаганде са капеланима који су стварали шкандале и поглавицом њиховим, сарајевским бискупом Штадлером, оним Штадлером, кога је краљ оштро укорио због његова претерана и бискупског достојанства недостојна дражења Сад ће се та два одлична господина поново наћи. Штадлер је у својој неизмерној радости одмах брзојавно поздравио св г присног пријатеља овако: „Ако се ико радује вашем наименовању, то смо ми католици“. А главар босанске владе пожурио се да захвали овако: „Усрдно захваљујем на поздраву, пријатељско срце доносим за све вас“. На те брзојаве надовезује „А нап“: Ето тако куцају срца, када се састану у Босни. Тако падају на груди један другоме Варешанин и Штадлер, ти заклети непријатељи сваке мађарске тежње, тако спремају будућу управу Босне у тренутку, када мађарском крвљу хоће да запечате анексију.

Опет разрушен мост на Тиси

Читамо у будимпештанским листовима: Она грдна количина сплавова, која је ово дана разрушила дрвени мост код Солнока, руши и даље. Пошто су пионери код Г гедина отклонили опасност, силне хиљаде балвана продужише свој пут по Тиси. Из Тителе јављају жицом, да су тамо претпрошле ноћи грдне ледене плоче и остатци од солношких сплавова разрушили дрвени мост, који се почео градити. Штета износи више хиљада круна

Ђаци штрајкачи.

Ђаци пољопривредне школе у Алђоју штрајкују и већ пет дана не иду у школу. Наводе да су два учитеља врло рђаво поступала с њима и за то су престали ићи у школу. Управа школе призвала је штрајкаче, но ови су и њој отворено изјавили, да неће ићи у школу до год та два учитеља буду предавала Угарско министарство изаслало је два истражитеља, да преслушају ђаке и испитају целу ствар

Брзојави „Застави“.

Стигли 9. марта.

Парница због велеиздаје

(Телефонски извештај нарочитог извештача „Заставе“).

Загреб, 9. марта.

Данас је продужена расправа. Настављено је преслушање оптуженика Петра Петровића. Бранилац др. Хинковић ставља на оптуженога разна питања од мање важности. На питање о говору му у Старом Селу 1906. године, оптужени одговара, да је због тог говора била поднета оптужба против њега на разна места. Државни је одветник на основу тих тужаба повео био против њега истрагу ради велеиздаје, но је по том обуставио као неосновану. У свези с тим, бранилац др Хинковић тражи, да се односни истражни списи прочитају на расправи Даље подноси др. Хинковић пет предлога. Државни тужилац се противи свему, осим да се преслуша Миле Поповић. Суд се повлачи и доноси решење, да одбија предлоге дра Хинковића. Др. Хинковић улаже против те одлуке сенатске нштавну жалбу. — За тим ставља нека питања др. Поповић, те се по предлогу његову читају правила српске земљорадничке задруге у Горњем Скраду.

Преслушава се осми оптуженик Раде Малобабић. Председник ставља општа питања, као и код осталих оптуженика, о ћирилици, српском имену, српском грбу и т. д. Оптужени вели, да је државни одветник присуствовао његовом преслушању. Износи, како га је истражни судац Кошутић наговарао, да сведочи против Адама Прибићевића и Јоце Орешчанина, па га неће онда ухапсити. Он, оптужени, се одлучно томе противио, но да не буде затворен, рекао је, да му је познато, да се шире списи о револуционарној борби. На то га је истражни судија Кошутић наговарао, да спис о револуционарном ширењу прибави неком поузданом жандару, као и да му саопшти све, што у будуће буде чуо о тој ствари. На то настаје препирка између оптуженога и државног тужиоца. Државни тужилац добацује оптуженику да лаже, да се није таковим поступком водила истрага. А председник суда вели, да не да, да се тако говори о хрватском судству и оптуженик ће за то ексемпларно бити кажњен. — После овога настаје одмор После одмора проглашује председник закључак сената, по коме се Малобабић осуђује на 24 сата затвора у мрачној изби, тврду постељу и два дана поста.

Преслушава се по том Ђура Јовановић, ратар из Бовића. Питан као и сви остали. Вели да се није бавио политиком, већ само просветом и привредом. Својим здравим мислима о привреди, просвети и односају сељаштва према интелигенцији и обратно побудио је свеопће дивлење

Преслушава се по том Антоније Срнић, учитељ у Кирину. Данас питан о обичним стварима као и остали. Преслушавање његово одложено је за сутра.

Догађаји на Балкану.

Беч. Црногорски цариградски посланик изјавио је новинарима, да ће Србија по његову уверењу поново дати околишћи одговор Монархија ће после 8 – 10 дана послати Србији ултиматум. Црна Гора ће у сваком случају потпомагати Србију. Ако монархија нападне, учиниће то и Русија и у том случају европски заплет је неизбежан.

Министарска седница.

Будимпешта. У Кошутову стану била је после подне министарска седница. Векерле је известио своје другове о положају.

Бан у Будимпешти.

Будимпешта. Бан се данас пре подне саветовао са Андрашијем и Векерлом.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

ОГЛАС.

У четвртак 12 (25.) марта 1909. у 8 сати пре подне ће се продавати под пролетње усеве земља манастира

Хопова

у закуп.

Продаја ће почети на манастирском салашу

Лицитациони услови ће се обнародовати пре почетка продаје.

У Карловцима 8. (21.) марта 1909. год. 319 1 3

Душан Ширадовић
помоћник надзорника српских народно-црквених добара.

ОГЛАС.

У петак 13. (26.) и суботу 14. (27.) марта о. г. у 9 сати пре подне ће се продавати земља манастира

Шиташовца

под пролетњи усев под закуп.

Лицитациони услови ће се обнародовати пре почетка продаје.

У Карловцима 8 (21.) марта 1909. године. 320 1–3

Душан Ширадовић
помоћник надзорника српских народно-црквених добара

ОГЛАС.

У понедељак 16. (29.) марта о. г. у 9 сати пре подне ће се продавати земља манастира

Велике Ремеше

под пролетње усеве у закуп.

По свршатку ове наставиће се продаја земље манастира

КРУШЕДОЛА

под пролетње усеве у закуп.

Лицитациони услови ће се обнародовати пре почетка продаје.

У Карловцима 8. (21.) марта 1909. године. 321 1—3

Душан Ширадовић
помоћник надзорника српских народно црквених добара.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.